

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

16. veebruar 2017*

Eelotsusetaotlus — Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevad kaubandusagendid — Direktiiv 86/653/EMÜ — Liikmesriikide õigusaktide ühtlustamine — Ülevõttev Belgia seadus — Kaubandusagendileping — Belgias asuv käsundiandja ja Türgis asuv kaubandusagent — Belgia õiguse valiku tingimus — Kohaldamatu seadus — EMÜ-Türgi assotsieerimisleping — Kooskõla

Kohtuasjas C-507/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Rechtbank van Koophandel te Gent'i (Gent'i kaubanduskohus, Belgia) 3. septembri 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. septembril 2015, menetluses

Agro Foreign Trade & Agency Ltd

versus

Petersime NV,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kohtunikud E. Regan, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 13. juuli 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Agro Foreign Trade & Agency Ltd, esindajad: *advocaat* A. Hansebout ja *advocaat* C. Vermeersch,
- Petersime NV, esindajad: *advocaat* V. Pede, *advocaat* S. Demuyenck ja *advocaat* J. Vanherpe,
- Belgia valitsus, esindajad: M. Jacobs ja L. Van den Broeck, keda abistasid *avocat* E. De Gryse ja *advocaat* E. de Duve,
- Euroopa Komisjon, esindajad: F. Ronkes Agerbeek, M. Wilderspin ja H. Tserepa-Lacombe,

olles 26. oktoobri 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 18. detsembri 1986. aasta direktiivi 86/653/EMÜ füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate kaubandusagentide tegevust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1986, L 382, lk 17; ELT eriväljaanne 06/01, lk 177) ning Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahelist assotsieerimislepingut, millele kirjutasid 12. septembril 1963 Ankaras alla ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, L 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10) (edaspidi „assotsieerimisleping“).
- 2 Taotlus on esitatud Türgis asuva Agro Foreign Trade & Agency Ltd (edaspidi „Agro“) ja Belgias asuva Petersime NV (edaspidi „Petersime“) vahelises kohtuvaidluses seoses erinevate hüvitistega, mida tuleb väidetavalt maksta seetõttu, et Petersime ütles üles nende kahe äriühingu vahel sõlmitud kaubandusagendilepingu.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 86/653

- 3 Direktiivi 86/653 põhjendused 2 ja 3 sedastavad:

„kaubandusliku esindamisega seotud siseriiklike õigusaktide erinevused mõjutavad märkimisväärselt konkurentsitingimusi ja kõnealuse tegevuse jätkamist ühenduses ning neil on kahjustav mõju kaubandusagentide kaitsesele nende esindatavate suhtes ja äritehingute turvalisusele; lisaks sellele takistavad need erinevused oluliselt kaubandusliku esindamise lepingute sõlmimist ja toimimist, kui esindatav ja kaubandusagent on registreeritud eri liikmesriikides;

liikmesriikide kaubavahetus peaks toimuma ühtse turu tingimustega sarnastel tingimustel ja seetõttu on vaja liikmesriikide õigussüsteeme ühtlustada ühisturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalikus ulatuses; selles osas seaduste konfliktiga seotud reeglid ei kõrvalda kaubandusliku esindamise osas eespool nimetatud vastuolusid ega kõrvalda neid isegi siis, kui need ühtlustatakse, ning seetõttu on kavandatud ühtlustamine nendest reeglitest hoolimata vajalik“.

- 4 Direktiivi artiklid 17 ja 18 täpsustavad, millistel tingimustel on kaubandusagendil õigus saada hüvitist või õigus sellise kahju hüvitamisele, mida talle põhjustas tema ja esindatava vahelise suhte lõppemine.
- 5 Direktiivi artikli 17 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada kaubandusagentidele pärast agendilepingu lõppemist [...] hüvitise või [...] kahjutasu maksmine.“

Assotsieerimisleping

- 6 Assotsieerimislepingu artikli 2 lõikest 1 tulenevalt on selle lepingu eesmärk aidata kaasa jätkuvale ja tasakaalustatud kaubandus- ja majandussidemete tugevnemisele lepingupoolte vahel, võttes täiel määral arvesse vajadust tagada Türgi majanduse kiirendatud areng ning parandada Türgi rahva tööhõivet ja elutingimusi.
- 7 Selleks sisaldab assotsieerimisleping lepingu artiklis 3 ette nähtud ettevalmistavat etappi, mis võimaldab Türgi Vabariigil ühenduse abiga oma majandust arendada; lepingu artiklis 4 ette nähtud üleminekuetappi, mille jooksul tuleb tagada tolliliidu järkjärguline rakendamine ja majanduspoliitikate ühtlustamine, ning sama lepingu artiklis 5 ette nähtud lõppetappi, mis rajaneb tolliliidul ja hõlmab lepingupoolte majanduspoliitikate tihedama koordineerimise.
- 8 Assotsieerimislepingu artikkel 14, mis paikneb lepingu II jaotises „Üleminekuetapi rakendamine“, näeb ette:

„Lepinguosalised on kokku leppinud, et lähtuvad nende vahel teenuste osutamise vabaduse piirangute kaotamisel [ELTL artiklitest 51, 52, 54 ja 56–61].“ [mitteametlik tõlge]

Lisaprotokoll

- 9 Assotsieerimislepingule lisatud 23. novembril 1970 Brüsselis allkirjastatud lisaprotokoll, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72 (EÜT 1972, L 293, lk 1; ELT eriväljaanne 11/11, lk 41; edaspidi „lisaprotokoll“), on selle artikli 62 kohaselt assotsieerimislepingu lahutamatu osa ning sätestab vastavalt selle artiklile 1 nimetatud lepingu artiklis 4 toodud üleminekuetapi rakendamise tingimused, korra ja ajakavad.
- 10 Lisaprotokoll sisaldab II jaotist („Isikute ja teenuste liikumine“), mille II peatüki teema on asutamisõigus, teenused ja transport.
- 11 Lisaprotokolli II jaotise II peatükis sisalduva artikli 41 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Lepinguosalised hoiduvad omavahel kehtestamast mis tahes uusi asutamisvabaduse ning teenuste osutamise vabaduse piiranguid.“ [mitteametlik tõlge]

Belgia õigus

- 12 Direktiiv 86/653 võeti Belgia õigusesse üle 13. aprilli 1995. aasta seadusega kaubandusagendilepingu kohta (wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst; *Moniteur belge*, 2.6.1995, lk 15621; edaspidi „1995. aasta seadus“).
- 13 1995. aasta seaduse artikkel 27 on sõnastatud järgmiselt:

„Ilma et see piiraks rahvusvaheliste lepingute kohaldamist, mille osapool Belgia on, kuulub sellise kaubandusagendi mis tahes tegevus, kelle peamine tegevuskoht on Belgias, Belgia õiguse kohaldamisalasse ja Belgia kohtute alluvusse.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 14 Agro on Türgi õiguse alusel asutatud ja Ankaras (Türgi) asuv äriühing, kes tegeleb põllumajandustoodete impordi ja turustamisega. Petersime on Belgia õiguse alusel asutatud ja Olsenes (Belgia) asuv äriühing, kes tegeleb haudeaparaatide ja linnuturu tarvikute väljatöötamise, tootmise ja tarnimisega.
- 15 Petersime sõlmis 1. juulil 1992 kaubandusagendilepingu Agro õiguseellane, kelle asemele astus hiljem, 1. augustil 1996 sõlmitud lepinguga Agro ise. Lepingu kohaselt andis käsundiandja Petersime Agrole kaubandusagendina ainuõiguse oma toodete müügiks Türgis. Esialgu üheaastase tähtajaga sõlmitud lepingus oli ette nähtud lepingu automaatne pikenedamine igal aastal veel 12 kuuks, kui kumbki pool ei ole lepingut tähtitud kirja teel lõpetanud vähemalt kolm kuud enne üheaastase tähtaja lõppu. Samuti sisaldas leping tingimust, mille kohaselt reguleeris seda lepingut Belgia õigus ja vaidlusi olid pädevad lahendama ainult Gent'i (Belgia) linna kohtud.
- 16 Petersime teatas 26. märtsi 2013. aasta kirjas Agrole kaubandusagendilepingu ülesütlemisest alates 30. juunist 2013. Agro esitas 5. märtsil 2014 hagi Rechtbank van Koophandel te Gent'ile (Gent'i kaubanduskohus, Belgia), nõudes Petersime'lt hüvitist lepingu lõpetamise eest, lahkumishüvitist, allesjäänud varude tagastamist ja tasumata nõuete rahuldamist.
- 17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Agro põhjendab oma nõudeid 1995. aasta seadusega kaubandusagendile ette nähtud kaitsega. Agro väidab selle kohta, et viimati nimetatud seaduse sätted on käesolevas asjas kohaldatavad, kuna pooled valisid nõuetekohaselt Belgia õiguse nende vahel sõlmitud lepingule kohaldatavaks õiguseks. Petersime väidab seevastu, et kohaldada saab ainult Belgia õiguse üldnorme, sest 1995. aasta seadus on kohaldatav ainult niivõrd, kui kaubandusagent tegutseb Belgias, käesoleval juhul see aga nii ei ole.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tõdeb, et pooled on sõnaselgelt valinud kohaldatava õiguse, milleks antud juhul on Belgia õigus. Nimetatud kohus on siiski arvamusel, et see ei pea tingimata tähendama, et 1995. aasta seadus on kohaldatav, kuna selle seaduse territoriaalne kohaldamisala näib piirduvat peamiselt Belgias asuvate kaubandusagentidega. Nimelt saab 1995. aasta seaduse artiklist 27, nagu seda tõlgendatakse Belgia õiguses, järeldada, et see seadus on ennast piirav, mistõttu ei ole see imperatiivne, kui kaubandusagendi peamine tegevuskoht ei ole Belgias, sõltumata asjaolust, et pooled võisid olla valinud kohaldatavaks õiguseks üldiselt Belgia õiguse.
- 19 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank van Koophandel te Gent (Gent'i kaubanduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas 1995. aasta seadus, mis võtab Belgia õiguse üle direktiivi 86/653, on kooskõlas selle direktiiviga ja/või assotsieerimislepinguga, millega taotletakse Türgi ühinemist Euroopa Liiduga, ja/või Türgi ja Euroopa Liidu kohustusega kõrvaldada nendevahelised teenuste osutamise vabaduse piirangud, kui 1995. aasta seadus sätestab, et see on kohaldatav vaid Belgias peamist tegevuskohta omavale kaubandusagendile ega ole kohaldatav, kui Belgias asuv käsundiandja ja Türgis asuv kaubandusagent on valinud kohaldatavaks õiguseks sõnaselgelt Belgia õiguse?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 20 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et Euroopa Kohtule esitatud seisukohtadest ilmneb, et erineb see, kuidas 1995. aasta seaduse artiklit 27 tõlgendatakse ja seda seadust, mis võtab üle direktiivi 86/653, käesolevas asjas kohaldatakse.

- 21 Nimelt on põhikohtuasja pooled ja ka eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et kui kohaldada 1995. aasta seaduse artiklit 27, nagu seda tõlgendatakse Belgia õiguskorras, ei ole see seadus kohaldatav põhikohtuasjas arutusel olevale kaubandusagendilepingule, mille puhul käsundiandja asub Belgias ja kaubandusagent Türgis, kus ta sellest lepingust tulenevalt tegutseb, mistõttu neil asjaoludel ei saa kaubandusagent tugineda nimetatud seadusega pakutud kaitsele lepingu ülesütlemise korral, isegi kui põhikohtuasjas arutusel oleva lepingu pooled on lepingut reguleerima valinud Belgia õiguse.
- 22 Seevastu Belgia valitsus väidab, et 1995. aasta seaduse artikkel 27 ei ole selliselt ennast piirav, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus väidab, mistõttu seda seadust tuleb kohaldada põhikohtuasjas arutusel olevale olukorrale, milles Belgias asuv käsundiandja ja Türgis asuv kaubandusagent on valinud kohaldatavaks õiguseks sõnaselgelt Belgia õiguse.
- 23 Sellega seoses tuleb meenutada, et mis puudutab siseriikliku õiguskorra sätete tõlgendamist, siis Euroopa Kohus peab põhimõtteliselt tuginema eelotsusetaotlusest tulenevatele hinnangutele. Nimelt ei ole Euroopa Kohus väljakujunenud praktika kohaselt pädev tõlgendama liikmesriigi siseriiklikku õigust (kohtuotsus, 17.3.2011, Naftiliaki Etaireia Thasou ja Amaltheia I Naftiki Etaireia, C-128/10 ja C-129/10, EU:C:2011:163, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Järelikult tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vastata, lähtudes eelotsusetaotlusest nähtuvatest eeldustest.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma küsimusega sisuliselt, kas direktiivi 86/653 ja/või assotsieerimislepingut tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus asjaomase liikmesriigi õigusesse direktiivi üle võttev siseriiklik õigusakt, millega jäetakse selle kohaldamisalast välja kaubandusagendileping, mille puhul asub kaubandusagent Türgis, kus ta sellest lepingust tulenevalt tegutseb, ja käsundiandja asub selles liikmesriigis, mistõttu neil asjaoludel ei saa kaubandusagent tugineda selle direktiiviga kaubandusagentidele tagatud õigustele pärast sellise kaubandusagendilepingu ülesütlemist.
- Direktiiv 86/653*
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimusele seoses direktiiviga 86/653 vastamiseks tuleb kindlaks teha, kas Türgis kaubandusagendilepingust tulenevalt tegutsev kaubandusagent, kelle käsundiandja asub liikmesriigis, nagu põhikohtuasja hageja, kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse.
- 27 Tuleb tõdeda, et selline olukord ei ole direktiivi 86/653 artiklites 17 ja 18 ega selle teistes sätetes sõnaselgelt ette nähtud. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õiguse sätte tõlgendamisel siiski arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on (vt eelkõige kohtuotsus, 20.11.2014, Utopia, C-40/14, EU:C:2014:2389, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 28 Sellega seoses on selge, et direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusnorme, mis puudutavad kaubandusagendi lepingu poolte vahelisi õigussuhteid (kohtuotsus, 23.3.2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Nagu ilmneb direktiivi 86/653 põhjendustest 2 ja 3, on direktiiviga kehtestatud ühtlustamismeetmete eesmärk kaitsta kaubandusagente suhetes käsundiandjaga, kaotada kaubandusagendina tegutsemise piirangud, ühtlustada liidus konkurentsitingimusi, edendada ja suurendada äritehingute turvalisust ning hõlbustada liikmesriikide vahelist kaubavahetust, ühtlustades selleks liikmesriikide õigussüsteeme kaubandusliku esindamise alal. Sel eesmärgil on direktiivi artiklites 13–20 sätestatud kaubandusagendilepingu sõlmimine ja lõppemine (vt selle kohta kohtuotsused, 17.10.2013, Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 3.12.2015, Quenon K., C-338/14, EU:C:2015:795, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 30 Selles kontekstis on Euroopa Kohus juba leidnud, et otsustava tähtsusega on direktiivi 86/653 artiklid 17 ja 18, kuna need määratlevad kaitstuse taseme, mida liidu seadusandja on pidanud mõistlikuks ühisturu loomise raames kaubandusagentidele pakkuda, ning et sel eesmärgil direktiiviga kehtestatud normistik on imperatiivne (vt kohtuotsus, 17.10.2013, Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, punktid 39 ja 40).
- 31 Pealegi täpsustas Euroopa Kohus, et direktiivi artiklitega 17–19 ette nähtud normistiku eesmärk on kaubandusagentide kategooria kaudu kaitsta asutamisevabadust ja moonutusteta konkurentsi ühisturul, mistõttu nende sätete järgimine liidu territooriumil näib seetõttu vajalik nende EL toimimise lepingu eesmärkide täitmiseks (kohtuotsus, 9.11.2000, Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, punkt 24.)
- 32 Lõpuks tõdes Euroopa Kohus, et liidu õiguskorra jaoks on oluline, et kolmandas riigis asuv käsundiandja, kelle kaubandusagent tegutseb liidus, ei saaks vältida nende sätete kohaldamist ainuüksi õiguse valimise klausli abil. Kõnesolevate sätete eesmärk eeldab, et neid kohaldatakse juhtudel, kui olukord on liiduga tihedalt seotud, eriti kui kaubandusagent tegutseb liikmesriigi territooriumil, olenemata sellest, millise õiguse valisid pooled lepingu suhtes kohaldatavaks õiguseks (kohtuotsus, 9.11.2000, Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, punkt 25).
- 33 Kui aga kaubandusagent tegutseb väljaspool liitu, nagu põhikohtuasjas, ei ole asjaolu, et käsundiandja asub liidus, piisavalt tihedalt liiduga seotud direktiivi 86/653 sätete kohaldamiseks, kui võtta arvesse sellega taotletud eesmärki, nagu seda on täpsustatud Euroopa Kohtu praktikas.
- 34 Nimelt ei ole kaubandusagentide vahel konkurentsitingimuste liidus ühtlustamiseks vaja pakkuda kaubandusagentidele, kes asuvad ja tegutsevad väljaspool liitu, sarnast kaitset kaubandusagentidega, kes asuvad ja/või tegutsevad liidus.
- 35 Neil asjaoludel tuleb märkida, et selline kaubandusagent nagu põhikohtuasja hageja, kes tegutseb vastavalt kaubandusagentilepingule Türgis, ei kuulu direktiivi 86/653 kohaldamisalasse, sõltumata asjaolust, et käsundiandja asub liikmesriigis, ning selle direktiiviga kaubandusagentidele pakutud kaitset ei pea talle imperatiivselt kohaldama.
- 36 Järelikult ei ole liikmesriikidel kohustust võtta üksnes direktiivi 86/653 alusel vastu ühtlustamismeetmeid selles osas, mis puudutab neid kaubandusagente, kes on sellises olukorras, nagu on arutusel põhikohtuasjas, mistõttu selle direktiiviga ei ole seega vastuolus põhikohtuasjas vaidluse all olevad siseriiklikud õigusnormid.

Assotsieerimisleping

- 37 Selles osas, milles eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib selgust direktiiviga 86/653 ette nähtud kaitsenormistiku kohaldatavuse suhtes seoses Türgis asuva kaubandusagentiga, kelle käsundiandja asub liikmesriigis, pidades silmas neid Türgi Vabariigi ja liidu kohustusi, mille eesmärk on teenuste osutamise vabaduse piirangute kaotamine assotsieerimislepingu raames, tuleb analüüsida, kas direktiivi 86/653 kohaldamine Türgis asuvatele kaubandusagentidele võib tuleneda assotsieerimislepingu sätetest, mis neid kohustusi puudutavad ning milleks on lepingu artikkel 14 ja lisaprotokolli artikli 41 lõige 1.
- 38 Mis puudutab assotsieerimislepingu artiklit 14, siis tuleneb sätte enda sõnastusest ja selle lepingu eesmärgist, et ELTL artiklite 45 ja 46 ning teenuste osutamise vabadust käsitlevate aluslepingu sätete raames kehtestatud põhimõtteid tuleb võimalikult suurel määral kohaldada Türgi kodanike suhtes, et kaotada teenuste osutamise vabaduse piirangud lepinguosaliste vahel (kohtuotsus, 21.10.2003, Abatay jt, C-317/01 ja C-369/01, EU:C:2003:572, punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 39 Siiski ei saa siseturgu puudutavatele liidu õigusnormidele, sealhulgas aluslepingu sätetele antud tõlgendust automaatselt üle kanda liidu ja kolmanda riigi vahel sõlmitud lepingu tõlgendamisele, ilma et leping ise seda sõnaselgelt ette näeks (kohtuotsus, 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Selle kohta on Euroopa Kohus juba tõdenud, et assotsieerimislepingu artiklis 14 verbi „lähtuvad“ kasutamine ei kohusta lepinguosalisi kohaldama aluslepingu teenuste osutamise vabadust käsitlevaid sätteid ega nende rakendamiseks vastu võetud sätteid, vaid üksnes neist lähtuma, kui nad võtavad vastu meetmeid assotsieerimislepingus seatud eesmärkide saavutamiseks (kohtuotsus, 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 45).
- 41 Konkreetselt liidu ja Türgi Vabariigi vahelise assotsiatsiooni kohta on Euroopa Kohus juba leidnud, et selleks et otsustada, kas liidu õiguse sätet saab selle assotsiatsiooni raames analoogia alusel kohaldada, tuleb võrrelda ühelt poolt assotsieerimislepingu eesmärki ja konteksti, kuhu see kuulub, ning teiselt poolt kõnealuse liidu õigusakti eesmärki ja konteksti (kohtuotsus, 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 48).
- 42 Tuleb aga meenutada, et assotsieerimislepingu ja lisaprotokolli otstarve on Türgi majanduse arengu edendamine ning nad taotleavad seega üksnes puhtmajanduslikku eesmärki (vt selle kohta kohtuotsus, 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 50).
- 43 Assotsieerimislepingu eesmärk ei ole arendada majanduslikke vabadusi, et võimaldada üldist isikute vaba liikumist, mis oleks võrreldav ELTL artikli 21 alusel liidu kodanikele kohaldatavaga. Türgi ja liidu vahel isikute vaba liikumise üldpõhimõtet ei näe ette assotsieerimisleping ega selle lisaprotokoll. Pealegi tagab assotsieerimisleping teatavad õigused ainult vastuvõtva liikmesriigi territooriumil (vt selle kohta kohtuotsus, 24.9.2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 53).
- 44 Seevastu liidu õiguses tugineb kaubandusagentide suhtes direktiiviga 86/653 ette nähtud normistiku kaudu asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse kaitse eesmärgile rajada siseturg, mis on sisepiirideta ala, kaotades kõik piirangud, mis sellise turu rajamist takistavad.
- 45 Just taotletav eesmärk eristab aluslepinguid assotsieerimislepingust ning need erinevused on takistuseks sellele, et kaubandusagentide suhtes direktiiviga 86/653 ette nähtud kaitsenormistikku võiks pidada selliseks, mis laieneb Türgis asuvatele kaubandusagentidele assotsieerimislepingu raames.
- 46 Asjaolu, et Türgi Vabariik võttis direktiivi oma õiguskorda üle, nagu selgub eelotsusetaotlusest, ei muuda mingil viisil eelnevat järeldust, kuna selline ülevõtmine toimus mitte assotsieerimislepinguga pandud kohustusest, vaid selle kolmanda riigi tahtest tulenevalt.
- 47 Mis puudutab lisaprotokolli artikli 41 lõiget 1, siis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt keelavad assotsieerimislepingule lisatud assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980 otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta artiklis 13 ja lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimused üldjuhul uute riigisiseste meetmete võtmise, mille eesmärk või tagajärg on seada nimetatud otsuse või lisaprotokolli asjaomase liikmesriigi suhtes jõustumise kuupäeval kehtinutest rangemad tingimused sellele, kuidas Türgi kodanik võib selle liikmesriigi territooriumil kasutada majandustegevusega tegelemise vabadust (kohtuotsus, 12.4.2016, Genc, C-561/14, EU:C:2016:247, punkt 33).
- 48 Sellest tuleneb, et lisaprotokolli artikli 41 lõige 1 puudutab üksnes neid Türgi kodanikke, kes kasutavad asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust liikmesriigis.
- 49 Järelikult kaubandusagent, kes asub Türgis ja kes ei osuta teenuseid asjaomases liikmesriigis, nagu see on põhikohtuasja hageja puhul, ei kuulu selle sätte isikulisse kohaldamisalasse.

- 50 Järelikult ei ole vaja hinnata, kas 1995. aasta seadus on „uus piirang“ lisaprotokolli artikli 41 lõike 1 tähenduses.
- 51 Neil asjaoludel tuleb järeldada, et assotsieerimislepinguga ei ole vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on arutusel põhikohtuasjas.
- 52 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 86/653 ja assotsieerimislepingut tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus asjaomase liikmesriigi õigusesse seda direktiivi üle võttev siseriiklik õigusakt, millega jäetakse selle kohaldamisalast välja kaubandusagendileping, mille puhul asub kaubandusagent Türgis, kus ta sellest lepingust tulenevalt tegutseb, ja käsundiandja asub selles liikmesriigis, mistõttu neil asjaoludel ei saa kaubandusagent tugineda selle direktiiviga kaubandusagentidele tagatud õigustele pärast sellise kaubandusagendilepingu ülesütlemist.

Kohtukulud

- 53 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 18. detsembri 1986. aasta direktiivi 86/653/EMÜ füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate kaubandusagentide tegevust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ning Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahelist assotsieerimislepingut, millele kirjutasid 12. septembril 1963 Ankaras alla ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ, tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus asjaomase liikmesriigi õigusesse direktiivi üle võttev siseriiklik õigusakt, millega jäetakse selle kohaldamisalast välja kaubandusagendileping, mille puhul asub kaubandusagent Türgis, kus ta sellest lepingust tulenevalt tegutseb, ja käsundiandja asub selles liikmesriigis, mistõttu neil asjaoludel ei saa kaubandusagent tugineda selle direktiiviga kaubandusagentidele tagatud õigustele pärast sellise kaubandusagendilepingu ülesütlemist.

Allkirjad